

Naknade za emitiranje glazbe u radijskim programima

Dabelić, Nikoleta

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:431991>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-04**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu

Fakultet političkih znanosti

Preddiplomski studij novinarstva

Ak. godina: 2023./2024.

Naknade za emitiranje glazbe u radijskim programima

ZAVRŠNI RAD

Studentica: Nikoleta Dabelić

Mentorica: prof. dr. sc. Marina Mučalo

Zagreb, 2024

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. NASTANAK I RAZVOJ AUTORSKIH PRAVA U HRVATSKOJ	2
3. ZAKON O AUTORSKOM PRAVU I SRODNIM PRAVIMA.....	5
4. NAKNADE ZA EMITIRANJE GLAZBE	10
4.1. Naknade za radijske postaje	10
4.2. Hrvatska udruga za zaštitu izvođačkih prava.....	11
4.3. Hrvatsko društvo skladatelja i Zaštita autorskih muzičkih prava (HDS ZAMP).....	13
4.4. Intervju s Anom Marijom Grabovčić, savjetnicom u HDS ZAMP-u	14
5. ZAKLJUČAK.....	17
6. LITERATURA.....	19
7. PRILOZI	18

1. UVOD

Glazba ima važnu ulogu u suvremenom svijetu medija i zabave, posebice u radijskom prijenosu. Glazba je svjetski jezik koji prenosi emocije i priče putem melodije, ritma i harmonije. Ona poboljšava naše živote, premošćuje kulturne podjele i potiče kreativnost, što ga čini neophodnom i cijenjenom komponentom ljudskog iskustva. Dinamična interakcija između glazbenih skladatelja, izvođača i emitera podržana je složenim pravnim sustavom koji treba zaštititi prava pojedinaca uključenih u stvaranje i distribuciju glazbe. Glazbena autorska prava važna su za ovu strukturu, osiguravajući da skladatelji, tekstopisci i izvođači budu pravedno nagrađeni za korištenje svojih autorskih djela.

Glazbena autorska prava daju pravnu zaštitu glazbenim producentima dopuštajući im isključiva prava nad korištenjem, distribucijom i reprodukcijom njihovih djela. Ta su prava ključna za promicanje inovacija i osiguravanje da umjetnici mogu živjeti od svog rada. Međutim, kada se glazba emitira putem radija, ta prava moraju biti uravnotežena sa željom javnosti da pristupi glazbenom sadržaju i uživa u njemu. Ova ravnoteža se postiže sustavom naknada, u kojem emiteri plaćaju naknade vlasnicima autorskih prava u zamjenu za pravo emitiranja njihove glazbe.

Proces prikupljanja i distribucije tih naknada kontroliraju različiti subjekti koji rade prema zakonskom i regulatornom okviru svake zemlje. U Republici Hrvatskoj na ovaj okvir utječu nacionalni zakoni i propisi, kao i djelovanje pojedinih udruga za naplatu. Hrvatska udruga za prava izvođača (HUZIP) i Hrvatska udruga za prava skladatelja (HDS ZAMP) dva su glavna aktera na ovom području.

Rad donosi pregled načela glazbenih autorskih prava, troškove vezane uz emitiranje glazbe u radijskim programima te zakonske i regulatorne okvire. Kako bi se bolje razumjela ova vrsta intelektualnog vlasništva, rad donosi i intervju s predstavnikom HDS ZAMP-a. Cilj rada jest predstaviti važnost glazbenih prava te sustav koji omogućuju pravednu raspodjelu naknada, čime se osigurava zaštita interesa svih sudionika u glazbenom stvaralaštvu i distribuciji.

2. NASTANAK I RAZVOJ AUTORSKIH PRAVA U HRVATSKOJ

Na mrežnim stranicama Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo (dziv.hr, 2024) nalazimo sažeti pregled tradicije zakonskog uređenja zaštite intelektualnog vlasništva na području Hrvatske.

Prvi propisi koji su uređivali pravne odnose u Hrvatskoj bili su francuski propisi iz vremena Francuske revolucije i datiraju od 1. siječnja 1812. godine za vrijeme Napoleonovih osvajanja kada je veliki dio današnje Hrvatske pripadao području Ilirskih provincija (dziv.hr, 2024). Nakon toga je na snagu stupio austrijski Carski patent o zaštiti književnog i umjetničkog vlasništva, a potom Zakon o autorskom pravu kojeg je donio zajednički Hrvatsko-Ugarski sabor te Zakon o autorskom pravu u pogledu književnih, umjetničkih i fotografskih djela koji je bio važeći u austrijskim dijelovima Austro-Ugarske Monarhije (dziv.hr, 2024). Razvoj modernog sustava zaštite intelektualnog vlasništva započeo je u 19. stoljeću u Hrvatskoj koja je tada bila dijelom Austro-Ugarske Monarhije (dziv.hr, 2024). „Poslije Drugog svjetskog rata sustav je djelovao u okviru jugoslavenske zajednice, u nadležnosti patentnog ureda sa sjedištem u Beogradu“ (dziv.hr, 2024). Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske, 31. prosinca 1991. godine osnovan je današnji Državni zavod za intelektualno vlasništvo (DZIV) (dziv.hr, 2024). Sljedećih godina neovisna Hrvatska uspostavlja sustav zaštite intelektualnog vlasništva koji je primjeren suvremenim svjetskim tokovima (dziv.hr, 2024). Od 7. studenog 1996. godine u nadležnost Zavoda ubrajaju se i autorsko pravo i srodna prava čime se objedinilo sjelovito područje intelektualnog vlasništva (dziv.hr, 2024).

U procesu pristupanja Europskoj uniji, usklađen je pravni okvir intelektualnog vlasništva s europskom pravnom stečevinom (dziv.hr, 2024). Nakon ulaska Hrvatske u EU 2013. godine, s obzirom na dinamiku digitalnog doba koje kontinuirano i brzo donosi raznovrsne promjene, nastavljen je sustavan rad na unaprjeđenju i implementaciji europskih i svjetskih standarda u zaštiti intelektualnog vlasništva. Tako je i danas. U obavljanju poslova Zavoda značajnu ulogu ima suradnja s regionalnim i međunarodnim organizacijama kao i s odgovarajućim državnim institucijama drugih zemalja. Zavod obavlja brojne poslove koji se odnose na pripremu, zaključivanje i izvršavanje međunarodnih ugovora iz područja intelektualnog vlasništva.

DZIV je okosnica nacionalnog sustava intelektualnog vlasništva koja promicanjem inovativnosti i kreativnosti doprinosi globalnoj konkurentnosti nacionalnog gospodarstva te društvenom, znanstvenom i kulturnom napretku Republike Hrvatske i njenih građana (dziv.hr, 2024).

Otkako je Hrvatska pristupila Europskoj uniji, kontinuirano se radi na usklađivanju zakona o intelektualnom vlasništvu (IP) s pravnom stečevinom EU. To je uključivalo usvajanje brojnih direktiva i uredbi EU-a u nacionalno zakonodavstvo, čime je osigurano da hrvatski okvir autorskih prava ostane jasan i ažuran (euipo.europa.eu, 2024). Na primjer, provedba EU-ove Direktive o autorskim pravima, također poznate kao DSM Direktiva (Direktiva o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu), značajan je korak u tom smjeru. Ova direktiva ima za cilj modernizirati pravila o autorskim pravima kako bi bolje odgovarala digitalnom dobu, baveći se pitanjima kao što su dijeljenje sadržaja na internetskim platformama i pravedna naknada za autore i kreatore (euipo.europa.eu, 2024).

Nadalje, Državni zavod za intelektualno vlasništvo (DZIV) pokrenuo je aktivne inicijative za podizanje svijesti i edukaciju o pravima intelektualnog vlasništva. To uključuje organiziranje seminara, radionica i edukacija za vlasnike tvrtki, pravne stručnjake i širu javnost (dziv.hr, 2024).

Ovi programi služe za izgradnju kulture poštovanja intelektualnog vlasništva, a istodobno potiču inovacije i kreativnost u različitim područjima (dziv.hr, 2024). Uz obrazovanje i usklađivanje s normama EU-a, Hrvatska je poduzela značajne korake kako bi ojačala svoje alate za provedbu intelektualnog vlasništva. DZIV blisko surađuje s drugim vladinim agencijama, uključujući carinu i policiju, u borbi protiv krivotvorenih proizvoda i kršenja intelektualnog vlasništva (dziv.hr, 2024). Ovo partnerstvo jamči vlasnicima intelektualnog vlasništva odgovarajuću zaštitu za svoje inovacije i izume.

Djelovanje DZIV-a također se uvelike oslanja na međunarodnu suradnju. Hrvatska je članica brojnih važnih međunarodnih organizacija, poput Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) (dziv.hr, 2024).

Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo (WIPO) je globalni forum za usluge, politiku, informacije i suradnju u vezi s intelektualnim vlasništvom (IP) (wipo.int, 2024). Oni su samofinancirajuća agencija Ujedinjenih naroda, sa 193 države članice (wipo.int, 2024). Njihova misija je voditi razvoj uravnoteženog i učinkovitog međunarodnog sustava autorskog prava koji omogućuje inovacije i kreativnost za dobrobit svih (wipo.int, 2024). Njihov mandat, upravna tijela i postupci navedeni su u Konvenciji WIPO-a, kojom je 1967. godine osnovan WIPO (wipo.int, 2024).

Ova članstva omogućuju Hrvatskoj da bude u tijeku s globalnim trendovima intelektualnog vlasništva i doprinosi razvoju međunarodne politike i standarda intelektualnog vlasništva.

Hrvatsko ažuriranje zakonodavstva o intelektualnom vlasništvu uključuje i digitalnu sferu (dziv.hr, 2024).

S brzim napretkom digitalne tehnologije i interneta, pojavila se potreba za rješavanjem novih problema s digitalnim materijalom, poput piratstva i nezakonite distribucije. DZIV je poduzeo korake za očuvanje digitalnog materijala i pomoć digitalnom gospodarstvu, jamčeći da umjetnici mogu profitirati od svog rada u online svijetu (dziv.hr, 2024).

Zaključno, rast i modernizacija prava intelektualnog vlasništva u Hrvatskoj predstavlja cjelovitu strategiju koja uključuje usklađivanje zakonodavstva s normama EU, agresivnu provedbu, međunarodnu suradnju i obrazovne aktivnosti. Ove inicijative pomažu u stvaranju atmosfere pogodne za inovacije i kreativnost, što koristi hrvatskom gospodarstvu i društvu u cjelini.

3. ZAKON O AUTORSKOM PRAVU I SRODNIM PRAVIMA

Kreator odnosno autor glazbenog djela, posjeduje autorska prava na svoje djelo samim tim što ga je stvorio, a za razliku od većine drugih vrsta intelektualnog vlasništva, ono ne podliježe nikakvim administrativnim ili registracijskim postupcima. Time se ne štiti koncept, već djelo koje izražava predodžbu ljudskog uma, neovisno o njegovoj prirodi ili kvaliteti. Autorska prava u Republici Hrvatskoj regulirana su Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 111/2021, čl. 1) i obuhvaćaju:

„(a) Autorsko pravo: pravo autora na njihovim djelima iz književnog, znanstvenog i umjetničkog područja.

(b) Srodna prava:

- pravo umjetnika izvođača na njihovim izvedbama
- pravo proizvođača fonograma na njihovim fonogramima
- pravo proizvođača videograma (AV producenata) na njihovim videogramima
- pravo organizacija za emitiranje na njihovim programskim signalima
- pravo nakladnika informativnih publikacija na njihovim informativnim publikacijama
- pravo proizvođača neoriginalnih baza podataka na njihovim neoriginalnim bazama podataka
- pravo nakladnika na njihovim pisanim izdanjima

(c) Autorsko pravo i srodna prava u pravnom prometu.

(d) Sadržajna i vremenska ograničenja autorskog prava i srodnih prava.

(e) Ostvarivanje (individualno i kolektivno) autorskog prava i srodnih prava.

(f) Zaštita autorskog prava i srodnih prava u slučaju povrede“.

Autorsko djelo je originalna intelektualna tvorevina iz književnog, znanstvenog ili umjetničkog područja koja ima individualni karakter, bez obzira na način i oblik izražavanja, vrstu, vrijednost ili namjenu. Spomenuti Zakon definira autorska djela kao (isto, čl. 14):

- „jezična djela, kao što su pisana djela, govorna djela te računalni programi, koji obuhvaćaju izražaj računalnog programa u bilo kojem obliku, uključujući i pripremni dizajnerski materijal

- glazbena djela, s riječima ili bez riječi
- dramska i dramsko-glazbena djela
- koreografska i pantomimska djela
- djela vizualnih umjetnosti s područja slikarstva, kiparstva i grafike, bez obzira na materijal od kojega su načinjena, te ostala djela vizualnih umjetnosti
- djela arhitekture, kao što su skice, studije, plastični i drugi prikazi, nacrti, idejna rješenja, idejni projekti, glavni projekti, izvedbeni projekti, planovi te izvedene građevine i zahvati u prostoru iz područja arhitekture, urbanizma i krajobrazne arhitekture
- djela primijenjenih umjetnosti i industrijskog dizajna
- fotografska djela i djela proizvedena postupkom koji je sličan fotografskom
- audiovizualna djela, kao što su kinematografski, televizijski, dokumentarni, crtani, reklamni ili drugi filmovi te druga audiovizualna djela izražena slikama, sa zvukom ili bez zvuka, u vremenski organiziranom slijedu promjena, bez obzira na vrstu podloge na koju su fiksirana
- novinarska djela, kao što su članci, fotografije i audiovizualni prilozi
- videoigre i druga multimedijalna djela
- kartografska djela
- prikazi znanstvene ili tehničke prirode kao što su crteži, planovi, skice, tablice
- druge vrste originalnih intelektualnih tvorevina koje imaju individualni karakter“.

Zakon propisuje da su predmet autorskog prava izražaji, a ne ideje, postupci, metode rada ili matematički koncepti kao takvi. Stoga se autorskim djelima ne smatraju (isto, čl. 18):

- „otkrića
- ideje i načela na kojima se zasniva bilo koji element računalnog programa, uključujući i one na kojima se zasnivaju njegova sučelja
- dnevne novosti i druge vijesti koje imaju karakter običnih medijskih informacija“.

Zakon o autorskim pravima i srodnim pravima definira nositelje autorskog i srodnih prava odredbom kako „autorsko pravo pripada fizičkoj osobi koja stvara autorsko djelo“, dok pravo

umjetnika izvođača pripada „fizičkoj osobi koja izvodi djelo iz književnog ili umjetničkog područja ili izražaja folklor“, a „izvorni nositelj drugih srodnih prava može biti bilo koja fizička ili pravna osoba, osim ako zakonom nije drukčije određeno“ (isto, čl. 4).

Budući da se ovaj rad fokusira na glazbena prava, posebno su važne odredbe o autorstvu, koautorstvu, objavljivanju, korištenju i naknadama za glazbena autorska djela. Zakon određuje da se sva glazbena djela s riječima smatraju – sastavljenim djelima (isto, čl. 20, st. 3).

„Autor djela je fizička osoba koja je autorsko djelo stvorila“ i pripada mu „autorsko pravo na njegovu autorskom djelu činom samog stvaranja autorskog djela“ (isto, čl. 19, st. 1. i 2.). Ukoliko je djelo rezultat rada dva ili više autora (koautori), „svaki od autora zadržava autorsko pravo na svojem autorskom dijelu. Međusobni odnosi uređuju se ugovorom“ (isto, čl. 20, st. 1. i 2.). Ukoliko ga nema, smatra se da svi autori imaju pravo na jednak udio u naknadi za korištenje tog djela isto, čl. 20). Za objavljivanje, korištenje i/ili izmjenu, potreban je pristanak svih koautora (isto, čl. 21, st. 4). Pojedinaac ne može uskratiti svoj pristanak iz razloga koji je protivan načelu savjesnosti i poštenja, niti poduzimati bilo koju radnju koja neopravdano šteti ili bi mogla štetiti zakonitim interesima ostalih koautora (isto, čl. 21, st. 4). Ukoliko koautori ne postignu suglasnost, na zahtjev bilo kojeg koautora, odluku će donijeti sud (isto, čl. 21, st. 4).

Djela kojima se ne može utvrditi ili pronaći autor, Zakon definira kao „siročad“ (isto, čl. 25, st. 1). Prije uporabe ovakvog djela potrebno je provesti pažljivu potragu u cilju identifikacije i/ili pronalaženja autora ili koautora (isto, čl. 25, st. 1). Pažljiva potraga provodi se pretragom odgovarajućih izvora za odnosnu kategoriju djela (isto, čl. 25, st. 2). Ukoliko postoje dokazi na temelju kojih se može zaključiti da se relevantni podaci o nositeljima prava mogu pronaći u drugim državama, pretražit će se i izvori podataka dostupni u tim državama (isto, čl. 25, st. 2).

Autorsko pravo sadržava moralna i imovinska prava autora kojima se štite osobne i duhovne veze autora s njegovim autorskim djelom (moralna prava autora) te imovinski interesi autora u pogledu njegova autorskog djela (imovinska prava autora). Za svako korištenje autorskog djela autoru pripada naknada, ako Zakonom ili ugovorom nije drukčije određeno. Naknada se određuje kao cijena korištenja u privatnopravnom odnosu (isto, čl. 26).

Imovinska prava autora obuhvaćaju (isto, čl. 32):

- a) „pravo umnožavanja,
- b) pravo distribuiranja (pravo stavljanja u promet),

- c) pravo priopćavanja autorskog djela javnosti,
- d) pravo prerade“.

Ad a) Pravo umnožavanja je isključivo pravo izrade autorskog djela u jednom ili više primjeraka, u cijelosti ili u dijelovima, izravno ili neizravno, privremeno ili trajno, bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku. Pravo umnožavanja uključuje i fiksiranje koje označava utvrđivanje autorskog djela na materijalnu ili drugu odgovarajuću podlogu.

Ad b) Pravo distribuiranja isključivo je pravo stavljanja u promet izvornika ili primjeraka autorskog djela prodajom ili na drugi način, uključujući iznajmljivanje, te njihovo nuđenje javnosti u tu svrhu. Skladištenje primjeraka autorskog djela i poduzimanje drugih radnji radi distribuiranja primjeraka autorskog djela izjednačeno je s distribuiranjem.

Ad c) Pravo priopćavanja autorskog djela javnosti na svaki način, žicom ili bežičnim putem (pravo priopćavanja javnosti) isključivo ima autor djela. Za svako priopćavanje autorskog djela javnosti, potrebno je pribaviti odobrenje ugovorom ili na drugi način, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno. U kontekstu glazbenih prava valja istaknuti kako pravo priopćavanja javnosti (npr. glazbenih sadržaja u radijskom programu) obuhvaća izrazito širok spektar opcija s obzirom na način priopćavanja. Pravo priopćavanja javnosti posebno je kompleksno i zahtjevno pravno pitanje upravo zbog digitalnog okoliša 21. stoljeća odnosno pojednostavljenih načina distribucije putem satelitskih komunikacija, interneta i društvenih mreža.

Ad d) Pravo prerade isključivo je pravo prevođenja, prilagođavanja, glazbene ili druge obrade ili koje druge preinake autorskog djela.

Autorsko pravo je nasljedivo odnosno nasljednicima autora pripadaju sva prava koja bi pripadala autoru (isto, čl. 55, st. 1 i 2). Međutim, autor može za drugoga osnovati pravo iskorištavanja autorskog djela ili mu prepustiti ostvarivanje autorskog prava ugovorom, davanjem odobrenja ili dozvole za korištenje ili drugim pravnim poslom (isto, čl. 58, st. 1). „Autorsko pravo ne može biti predmetom ovrhe. Predmet ovrhe mogu biti samo imovinske koristi stečene korištenjem autorskog djela“ (isto, čl. 57, st. 1). „Autor se ne može odreći svojeg autorskog prava“ (isto, čl. 64).

„Autorsko pravo traje za života autora i 70 godina nakon njegove smrti, bez obzira na to kada je autorsko djelo zakonito objavljeno, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno“ (isto, čl. 119). Ukoliko je riječ o koautorstvu, ovaj rok se računa od smrti koautora koji je posljednji

umro (isto, čl. 120, st. 1). Ova dugoročna zaštita osigurava da autori i njihovi potomci uživaju benefite svojih kreativnih djela kroz duži period.

Prema Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima (NN 111/2021), autori imaju isključivo pravo na prerade svojih djela (isto, čl. 32). To uključuje prijevode, glazbene aranžmane i druge prilagodbe (isto, čl. 54). Autori moraju dati dozvolu za bilo kakve prerade, osiguravajući poštovanje i pravilno navođenje njihovog izvornog djela.

Zakon definira ulogu kolektivnih organizacija za upravljanje pravima, poput HDS ZAMP-a, koje upravljaju pravima u ime autora i nositelja srodnih prava (isto, čl. 153). Ove organizacije prikupljaju naknade, distribuiraju ih nositeljima prava i osiguravaju usklađenost s autorskim zakonima.

Zakon uključuje odredbe o dozvoljenoj upotrebi i ograničenjima, omogućujući korištenje zaštićenih djela bez dozvole pod određenim uvjetima (isto, čl. 82). To uključuje korištenje u obrazovne svrhe, za privatno učenje i istraživanje, pod uvjetom da ne šteti tržišnoj vrijednosti djela.

Članci 129-131 adresiraju tehnološke zaštitne mjere (TPM), koje štite digitalna djela od neovlaštene upotrebe. Nezakonito je zaobilaziti TPM-ove, što odražava prilagodbu zakona digitalnom dobu i potrebu za zaštitom digitalnog sadržaja.

Zakon proširuje zaštitu na neoriginalne baze podataka, dajući specifična prava proizvođačima baza podataka (isto, čl. 150). Ova zaštita osigurava priznavanje i zaštitu značajnih ulaganja u stvaranje baza podataka, potičući dijeljenje i komercijalizaciju vrijednih zbirki podataka. Za provedbu autorskih zakona, zakon uključuje detaljne procedure za postupanje s povredama (isto, čl. 141). To uključuje građanske, administrativne i kaznene sankcije, osiguravajući odgovornost prekršitelja i zaštitu nositelja prava.

Osvrtom na ove aspekte, Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima u Hrvatskoj osigurava sveobuhvatan okvir koji podržava i štiti prava autora, izvođača i producenata u sve složenijem krajoliku intelektualnog vlasništva, odnosno autorskog prava.

4. NAKNADE ZA EMITIRANJE GLAZBE

Poglavlje donosi prikaz naknada za emitiranje glazbe u radijskim programima u Hrvatskoj. Ispituju se pravne i regulatorne institucije koje kontroliraju naknade čime se ulazi u područje Hrvatske udruge za zaštitu izvođačkih prava (HUZIP) i udruge građana HDS-ZAMP.

4.1. Naknade za radijske postaje

HUZIP, uz Hrvatsko društvo skladatelja (HDS) i Udrugu za zaštitu, prikupljanje i raspodjelu naknada fonogramskih prava (ZAPRAF) donijeli su dokument odnosno "Cjenik zbirnih naknada za emitiranje i reemitiranje nescenskih glazbenih djela, izvedba umjetnika izvođača i fonograma" (huzip.hr, 2008) koji se primjenjuje na sve korisnike koji emitiraju i/ili reemitiraju televizijski i/ili radijski program Cjenik zbirnih naknada za emitiranje i reemitiranje nescenskih autorskih glazbenih djela, izvedaba umjetnika izvođača i fonograma, čl. 1, st. 1). Naknade obuhvaćaju autorske, izvođačke i fonogramske naknade za emitiranje i reemitiranje nescenskih glazbenih djela putem elektroničkih medija (isto, čl.1, st. 2). Za radijski program, zbirna naknada iznosi 8% od prihoda korisnika ostvarenih emitiranjem odnosno 8% reemitiranjem radijskog programa (isto, čl. 2, st. 1 i 2). Naknade se plaćaju putem mjesečnih akontacija, a konačni obračun se temelji na točnim godišnjim prihodima korisnika. Minimalna zbirna naknada ovisi o razini koncesije i broju stanovnika koje radijska postaja pokriva. (isto, čl. 4). Minimalne godišnje zbirne naknada za radijske postaje zajedno s bodovima iznose:

- Općina i grad do 5.000 stanovnika: 12.784
- Grad 5.000 - 10.000 stanovnika: 25.568
- Grad 10.000 - 15.000 stanovnika: 38.352
- Grad 15.000 - 30.000 stanovnika: 51.136
- Grad 30.000 - 100.000 stanovnika: 63.920
- Grad 100.000 - 300.000 stanovnika i županija: 134.233
- Grad više od 300.000 stanovnika: 166.193
- Grad Zagreb i Zagrebačka županija: 204.545
- Skupina županija: 351.563
- Država: 447.443 (isto, čl. 3)

Svaki bod vrijedio je 0,88 HRK (isto, čl. 7) odnosno 0,12 EUR.

Tablica 1. Razina koncesije i minimalna naknada (Ugovor o uvjetima za korištenje glazbe u programu radijske postaje, čl. 4)

RAZINA KONCESIJE	MINIMALNA NAKNADA EURO
općina i grad do 5.000 stanovnika	1.393,59
grad 5.000 - 10.000 stanovnika	2.787,18
grad 10.000 - 15.000 stanovnika	3.848,96
grad 15.000 - 30.000 stanovnika	5.972,53
grad 30.000 - 100.000 stanovnika	7.465,66
grad 100.000 - 300.000 stanovnika i županija	15.677,88
grad više od 300.000 stanovnika	19.410,71
Grad Zagreb i Zagrebačka županija, skupina županija	23.890,11
država	52.259,61

Ova tablica prikazuje minimalne autorske naknade za radijske postaje u Hrvatskoj, ovisno o razini koncesije, odnosno veličini pokrivenog područja i broju stanovnika. Naknade su kategorizirane prema broju stanovnika općine ili grada, županiji, te na nacionalnoj razini. Za najmanje općine i gradove do 5.000 stanovnika, minimalna naknada iznosi 1.393,59 eura godišnje. Kako se broj stanovnika povećava, tako raste i minimalna naknada. Na primjer, za gradove s 10.000 do 15.000 stanovnika naknada je 3.848,96 eura, dok gradovi s više od 300.000 stanovnika plaćaju 19.410,71 eura. Najveća naknada od 52.259,61 eura odnosi se na državnu razinu. Ova struktura osigurava da veće radijske postaje s većom publikom i prihodima doprinose većim iznosima za autorske naknade, čime se osigurava pravednija raspodjela sredstava među autorima. Nadalje, korisnici su dužni dostavljati točne podatke o prihodima, a nedostavljanje tih podataka može rezultirati dvostrukim iznosom uobičajene naknade. Postoji pravo na povrat preplaćenog iznosa pod uvjetom da se zahtjev podnese u roku od 15 dana od dana dostave konačnog obračuna (isto, čl. 3).

4.2. Hrvatska udruga za zaštitu izvođačkih prava

HUZIP je neprofitna udruga koja od 1994. godine ostvaruje kolektivnu zaštitu umjetnika izvođača u Republici Hrvatskoj (huzip.hr, 2024). HUZIP štiti i prava svih stranih glazbenih umjetnika izvođača u Republici Hrvatskoj na osnovi recipročnih ugovora sa srodnim inozemnim organizacijama za kolektivnu zaštitu izvođačkih prava, temeljem Zakona o

autorskom pravu i srodnim pravima te međunarodnih ugovora i konvencija koje je prihvatila i ratificirala Republika Hrvatska (huzip.hr, 2024).

Članovi HUZIP-a mogu biti svi oni domaći i strani glazbeni umjetnici izvođači koji putem posebne punomoći ovlaste HUZIP da štiti njihova prava. HUZIP trenutno okuplja više od 11.000 domaćih i inozemnih članova, pjevača i glazbenika, koji su putem posebne punomoći ovlastili HUZIP da štiti njihova prava (huzip.hr, 2024).

HUZIP daje i dozvole za iskorištavanje snimljenih glazbenih izvedaba umjetnika izvođača, vodi evidenciju javnog iskorištavanja snimljenih izvedaba, prikuplja naknadu od korisnika, te raspodjeljuje primljenu naknadu umjetnicima izvođačima (huzip.hr, 2024). Temeljem članka 233. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima svi korisnici koji žele koristiti fiksirane glazbene izvedbe umjetnika izvođača, bilo da se radi o radijskom ili TV programu, ugostiteljskom objektu ili drugom poslovnom prostoru, dužni su, prije početka korištenja, podnijeti zahtjev za odobrenje korištenja HUZIP-u (huzip.hr, 2024). U kontekstu središnje teme ovog rada, treba naglasiti da su ugovorom obuhvaćene sve komercijalne radijske postaje u Hrvatskoj.

Korisnici fiksiranih izvedaba, posebice radio i tv postaje, dužne su HUZIP-u dostavljati točne i potpune podatke o mjestu i vremenu korištenja izvedbe. Navedena obveza propisana je Zakonom o autorskom pravu i srodnim pravima:

Korisnik je dužan dostavljati udruzi za kolektivno ostvarivanje prava potpune podatke o mjestu i vremenu korištenja pojedinih predmeta zaštite radi raspodjele naplaćenih naknada i to u roku određenom ugovorom o korištenju predmeta zaštite. Ako ne postoji takva ugovorna odredba, korisnik je dužan dostaviti udruzi podatke, najkasnije u roku od 15 dana od dana korištenja. (čl. 243, st.2).

Obzirom na nastojanje organizacija kolektivne zaštite da korisnicima pojednostave pribavljanje svih potrebnih odobrenja koja se odnose na autorsko i srodna prava, ugovorom je uređeno da posao ugovaranja i izdavanja odobrenja za korištenje predmeta zaštite autorskog i srodnih prava, te naplatu, za račun HUZIP-a obavlja HDS – ZAMP (huzip.hr, 2024). Visina naknade određena je temeljem javno dostupnih cjenika (huzip.hr, 2024).

4.3. Hrvatsko društvo skladatelja i Zaštita autorskih muzičkih prava (HDS ZAMP)

HDS ZAMP je udruga građana (autora, skladatelja, tekstopisaca) koja se bavi zaštitom i promocijom hrvatskog glazbenog repertoara i kolektivnim ostvarivanjem prava autora glazbenih djela (zamp.hr, 2024). Zapravo je riječ o zajedničkoj Službi zaštite autorskih muzičkih prava (ZAMP) i Hrvatskog društva skladatelja (HDS) koja djeluje u ime autora i brani njihove interese prema Zakonu o autorskim i srodnim pravima te svojim članovima daje besplatne pravne savjete (zamp.hr, 2024).

Kroz suradnju sa sličnim društvima iz zemlje i svijeta, u Hrvatskoj zastupa i ostvaruje prava za gotovo tri milijuna autora, kako domaćih tako i stranih (zamp.hr, 2024). S druge strane, svima koji glazbu žele distribuirati ili poslovno koristiti, omogućava legitimno, legalno i brzo korištenje gotovo cjelokupnog svjetskog glazbenog repertoara (zamp.hr, 2024).

Naknade od licenci prodanih u zemlji, kao i naknada za hrvatske autore pristigle iz inozemstva u obliku autorskih honorara, pet puta godišnje isplaćuje hrvatskim i inozemnim autorima korištenih glazbenih djela (zamp.hr, 2024). Godišnje obradi podatke za više od 40.000 korisnika, evidentira korištenje više od 220.000 djela te obračuna i isplati honorare za više od 90.000 hrvatskih i inozemnih autora i nositelja autorskog prava (zamp.hr, 2024).

Usko surađuje s ostalim udrugama nositelja autorskog i srodnih prava u zemlji: Hrvatskom udrugom za zaštitu izvođačkih prava (HUZIP), Udrugom za zaštitu, prikupljanje i raspodjelu naknada fonogramskih prava (ZAPRAF), Društvom hrvatskih filmskih redatelja (DHFR) i Društvom za zaštitu novinarskih autorskih prava (DZNAP), Društvom hrvatskih književnika (DHK) i Udrugom za zaštitu prava nakladnika (ZANA) (zamp.hr, 2024).

Prijavom u HDS ZAMP, autor stvara uvjete za primanje naknade od korištenja njegovih djela u zemlji i inozemstvu (zamp.hr, 2024). Naime njegovi podaci i podaci o njegovim djelima unose se u bazu HDS ZAMP-a, kao i u međunarodne baze kojima se služe i koje opslužuju sva društva za kolektivno ostvarivanje prava u svijetu (zamp.hr, 2024). Temeljem podataka iz tih baza obračunavaju se i autorima isplaćuju autorski honorari.

Osim naknada prikuplja i podatke o izvođenim odnosno korištenim djelima. Sukladno podacima o korištenju djela, koji se i redovito provjeravaju i vještače, te podacima o nositeljima prava na djelima obračunavaju se i naknade. Podaci o korištenju i zaradi djela, tzv.

specifikacije, potom se uz isplatu dostavljaju autorima i nositeljima prava na djelima (zamp.hr, 2024).

„HDS ZAMP korisnicima glazbe u javnosti u ime i za račun hrvatskih i inozemnih autora i ostalih nositelja prava daje i odobrenje za korištenje glazbenih dijela iz cjelokupnog svjetskog glazbenog repertoara i pritom naplaćuje određenu naknadu. Načini obračuna i visine naknade u pravilu su sporazumno ugovoreni s krovnim asocijacijama korisnika odnosno korisnicima“ (zamp.hr, 2024).

4.4. Intervju s Anom Marijom Grabovčić, savjetnicom u HDS ZAMP-u

S gospođom Ana Marijom Grabovčić stupila sam u komunikaciju putem maila gdje sam joj iznijela potrebe za prikupljanjem podataka i informacija u svrhu pisanja vlastitog završnog rada. Također sam prosljedila unaprijed sastavljena pitanja za intervju, a navedeno je poslano 5. svibnja 2024.

N.D.: Kako se izračunavaju autorske naknade za emitiranu glazbu na radijskim postajama u RH (komercijalnim i neprofitnim)?

A.M. Grabovčić: Kako bi dobili formulu za izračun autorske naknade, potrebno je voditi računa o tzv. reparticijskom razredu u kojem se radijska postaja nalazi – primjerice, nacionalni radio iz HR mreže ne nalazi se u istom reparticijskom razredu kao lokalni radio čija je pokrivenost samo na području neke općine. Dakle, svaki reparticijski razred ima i svoju vrijednost boda koja se potom množi s ukupnom minutažom korištene glazbe pojedinog autora, a konačni iznos ovisi o autorskom udjelu na djelu (autor glazbe, aranžmana, tekstopisac...). Zvuči složeno, ali zapravo pokazuje kako ne postoji jedinstvena „formula“ i odgovor na pitanje: „Koliko ću dobiti ako se moja pjesma emitira na radiju“.

N.D.: Postoje li određene cjenovne razlike s obzirom na programsko usmjerenje radija?

A.M. Grabovčić: Ne postoji razlika u odnosu na programsko usmjerenje radija, već s obzirom na veličinu, doseg i slušanost radija o čemu služba ZAMP vodi računa i ažurira podatke jednom godišnje.

N.D.: Razlikuje li se cijena hit pjesme od neke koja je znatno starija?

A.M. Grabovčić: Cijenu hit pjesme je, ponavljamo, teško definirati. Najemitiranija pjesma u tekućoj godini, prirodno, zaradit će više nego neka starija što ne znači da će njeni autori zaraditi više nego autori koji iza sebe imaju iscrpan katalog starijih pjesama. Lista top 10 najemitiranijih

pjesama godine bitno se razlikuje od liste najuspješnijih autora – HDS ZAMP svake godine objavljuje detaljno izvješće svog poslovanja prilikom čega se objavljuju i popisi najemitiranih domaćih i stranih pjesama, kao i liste najuspješnijih autora. Lista se objavljuje u lipnju svake godine.

N.D: Dostavljaju li radiji svoje dnevne *playliste*?

A.M. Grabovčić: Da, radiji su po zakonu dužni dostavljati svoje *playliste*, odnosno plahtice s emitiranim djelima.

N.D: Razlikuju li se cijene s obzirom na čujnost radija (nacionalni, regionalni, županijski, lokalni)?

A.M. Grabovčić: Iznos autorske naknade kojeg plaćaju radio postaje temelji se na postotku od prihoda od radijske djelatnosti, ali ne ispod garantiranog minimuma za određeno područje pokrivenosti/koncesije. Drugim riječima, ako i zarađuju nula eura, ipak plaćaju tzv. „garantirani minimum“ glazbene licence.

N.D: Kako se „dijeli“ cijena pjesme s obzirom na tekst, glazbu i aranžman?

A.M. Grabovčić: Svi nositelji prava na djelu međusobno se mogu dogovoriti oko svojih udjela. Ako to ugovorom nije uređeno primjenjuju se odredbe Pravilnika HDS-a. Tako u slučaju zabavne glazbe, skladatelju pripada 65 % udjela na djelu, a autoru teksta 35 %. Aranžer glazbenog djela može imati udio na djelu isključivo ako ga je prijavio skladatelj i on uobičajeno iznosi 25 % od skladateljskog udjela. Kod djela klasične glazbe skladatelju pripada 80 %, a autoru teksta 20 % udjela na djelu.

N.D: Kako se plaća stranim autorima i u kakvim vremenskim razdobljima (tjedno, mjesečno, godišnje)?

A.M. Grabovčić: Podaci o naknadama i prikupljene naknade za strane autore šalju se matičnim društvima stranih autora koja ih štite za područje Hrvatske u pravilu dva puta godišnje. Matična društva stranih autora obrađuju dostavljene podatke i prosljeđuju naknade svojim članovima, stranim autorima, sukladno svojim pravilima o raspodjeli prikupljenih naknada.

Prema intervjuu s gđom Anom Marijom Grabovčić, određivanje naknada za emitiranu glazbu u Republici Hrvatskoj složen je postupak koji uključuje elemente poput pokrivenosti radijske postaje i veličine slušanosti. Budući da ne postoji dosljedna formula, naknade za svaku glazbu

određuju se njezinom upotrebom i sporazumima postignutim između nositelja prava. Unatoč zamršenosti, metoda osigurava pravednu obradu, kao i isplatu uzimajući u obzir doseg radija i ažurirajući podatke na godišnjoj razini. Nadalje, hrvatske radio postaje zakonski su obvezne davati dnevne *playliste*, čime se osigurava transparentnost i pravilna raspodjela prihoda. Ovom sustavnom metodom nastoji se pružiti pravedna i učinkovita podrška domaćim i stranim autorima. U razgovoru se naglašava potreba da radijske postaje pružaju pošteno izvješćivanje i redovita ažuriranja kako bi se osigurala odgovarajuća plaćanja tantijema. Razlike u popularnosti pjesama i dubini kataloga utječu na prihode, što naglašava važnost preciznih godišnjih izvješća HDS ZAMP-a. Nadalje, koordinacija između hrvatskih i međunarodnih institucija jamči primjerenu naknadu stranim piscima, njegujući cjelovit i pravičan sustav za sve umjetnike.

5. ZAKLJUČAK

U razgovoru s predstavnicom HDS ZAMP-a dobivene su korisne informacije o obračunu i raspodjeli autorskih honorara za glazbu puštenu na hrvatskim radijskim postajama. Ključne točke uključivale su složenost izračuna tantijema na temelju klasifikacije radijske postaje i količine puštene glazbe, a ne fiksne formule. U intervjuu je pojašnjeno da naknade ne ovise o programu radijske postaje, već o njezinu doseg i veličini publike. Također je intervju istaknuo važnost točnog izvješćivanja radijskih postaja o popisu pjesama i detaljno opisao različite udjele autorskih honorara među tekstopiscima, tekstopiscima i aranžerima kako bi se ispravno raspodijelili naknade autorima. Osigurati da radijske postaje, kao i drugi emiteri, poštuju propise o autorskim pravima za glazbena djela, od iznimne je važnosti iz nekoliko razloga. Prvo, štiti prava intelektualnog vlasništva kreatora. Glazbenici, skladatelji i tekstopisci ulažu značajno vrijeme, trud i resurse u stvaranje svojih djela. Zakoni o autorskim pravima osiguravaju im pravednu naknadu za korištenje njihove glazbe, čime se potiče kreativnost i stvaranje novih djela. Bez takve zaštite, kreatori bi se mogli odvratiti od proizvodnje novih sadržaja, što bi dovelo do stagnacije u kulturnom i umjetničkom krajoliku.

Drugo, poštivanje zakona o autorskim pravima potiče pošteno i konkurentno tržište. Kada radio postaje plaćaju prava za emitiranje glazbe, to osigurava pravednu raspodjelu prihoda među svim kreatorima, a ne samo najpopularnijima. Ovaj sustav podržava raznolik raspon umjetnika i žanrova, obogaćujući kulturnu tapiseriju dostupnu javnosti. Također sprječava monopolizaciju etera od strane onih koji si mogu priuštiti ignoriranje zakona o autorskim pravima, čime se promiču jednaki uvjeti. Štoviše, poštivanje zakona o autorskim pravima povećava ugled i vjerodostojnost radijskih postaja. Pokazuje predanost etičkim praksama i poštivanje zakona, što može izgraditi povjerenje i lojalnost među slušateljima i širom zajednicom. Suprotno tome, kršenja mogu dovesti do pravnih posljedica, uključujući pozamašne novčane kazne i narušavanje ugleda, što može imati dugotrajne negativne učinke na održivost postaje i sliku u javnosti.

Zaključno, poštivanje zakona o autorskim pravima od strane radijskih postaja ključno je ne samo za zaštitu i pravednu naknadu kreatorima, već i za poticanje raznolikog i konkurentnog tržišta. Podržava etičke standarde i pomaže u održavanju integriteta i održivosti industrije emitiranja, što podjednako koristi kreatorima, emiterima i publici. Ovaj sveobuhvatni pregled naglašava zamršenost i pravednost ugrađenu u sustav raspodjele naknada.

6. POPIS LITERATURE

1. Cjenik zbirnih naknada za emitiranje i reemitiranje nescenskih autorskih glazbenih djela, izvedaba umjetnika izvođača i fonograma (2024) Dostupno na: [HDS ZAMP](#) Pristupljeno: 30.05.2024.
2. Državni zavod za statistiku (2024) Autorsko pravo i srodna prava. Dostupno na: [Autorsko pravo i srodna prava|Državni zavod za intelektualno vlasništvo](#). Pristupljeno: 01.06.2024.
3. Državni zavod za intelektualno vlasništvo (2024) Povijest. Dostupno na: [Povijest | Državni zavod za intelektualno vlasništvo \(dziv.hr\)](#). Pristupljeno: 26.05.2024.
4. European Union Intellectual Property Office (2024) About us. Dostupno na: [About us | European Union Intellectual Property Office](#). Pristupljeno: 01.06.2024.
5. HDS ZAMP (2024) Kako HDS ZAMP radi? Dostupno na: [Kako HDS ZAMP radi? :: HDS ZAMP - Glas autora](#). Pristupljeno: 26.05.2024.
6. HUZIP (2024) HUZIP. Dostupno na: [HUZIP](#). Pristupljeno: 26.05.2024.
7. HUZIP (2024) Korisnici. Dostupno na: [HUZIP - Korisnici - HUZIP](#). Pristupljeno: 26.05.2024.
8. HUZIP (2024) O HUZIP-u. Dostupno na: [O HUZIP-u](#). Pristupljeno: 1.06.2024.
9. HUZIP (2024) Tko smo mi? Dostupno na: [Tko smo mi? :: HDS ZAMP - Glas autora](#). Pristupljeno: 26.05.2024.
10. Ugovor o uvjetima za korištenje glazbe u programu radijske postaje (2024) Dostupno na: [HDS ZAMP](#). Pristupljeno: 30.05.2024.
11. WIPO (2024) Inside Wipo. Dostupno na: [Inside Wipo|WIPO](#). Pristupljeno: 01.06.2024.
12. Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima. (2021) Narodne novine RH 111/2021. Pristupljeno: 22.05.2024.

7. PRILOZI

Tablica 1. Razina koncesije i minimalna naknada.....	11
--	----